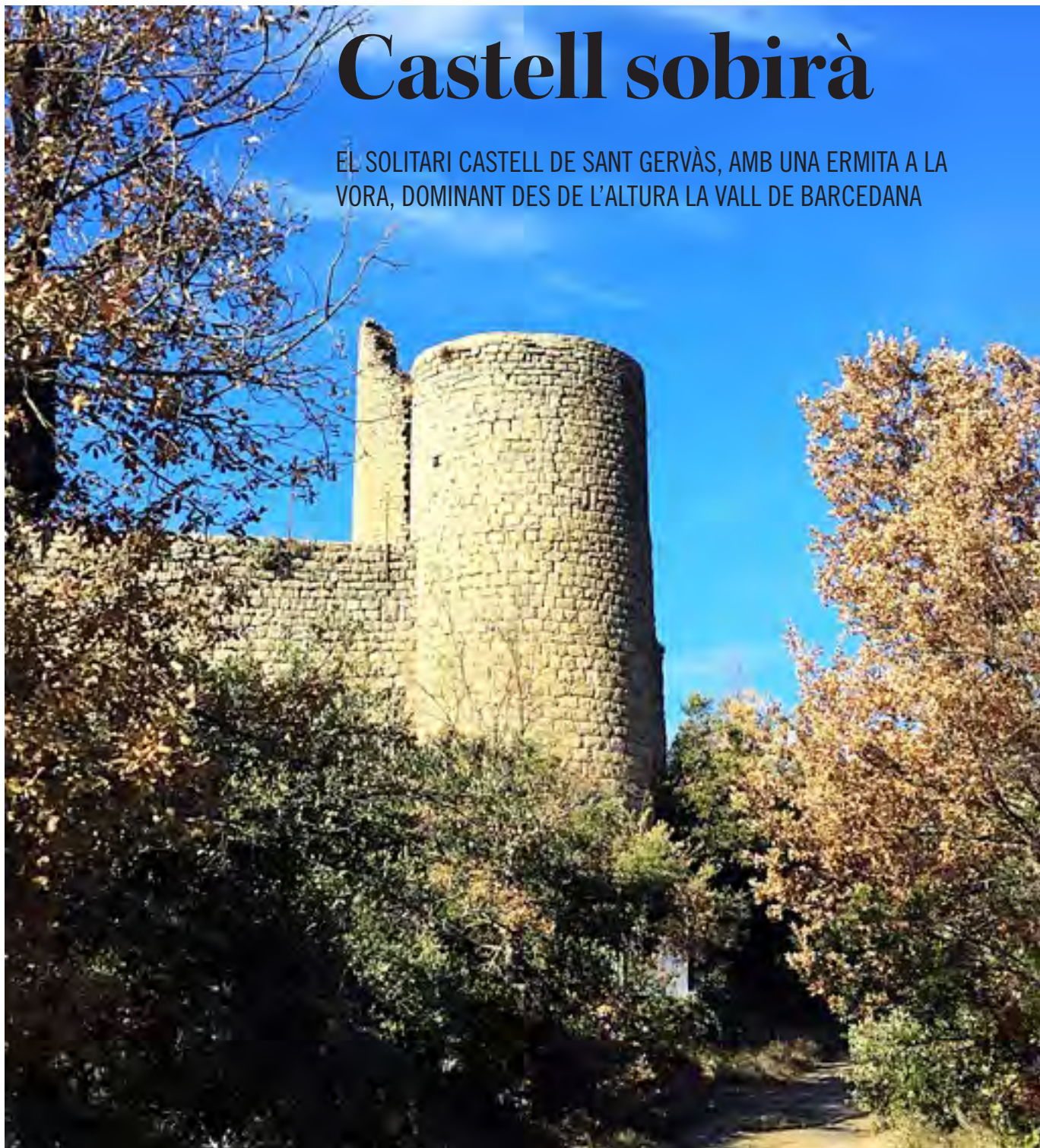

Castell sobirà

EL SOLITARI CASTELL DE SANT GERVÀS, AMB UNA ERMITA A LA VORA, DOMINANT DES DE L'ALTURA LA VALL DE BARCEDANA

Rostres petris

Quasi al caire de la façana lateral de l'ermita, que dona al camí, es poden observar dues gracioses i enigmàtiques caretes esculpides a la pedra amb un traç tosc, senzill i elemental, que en revela l'antigor, no queda clar si d'homes o dones. En cas que fossin masculines, no es pot descartar que es tracti d'una rudimentària representació dels titulars d'aquesta antiga esglésiola del castell, els bessons milanesos Gervàs i Protàs –o Gervasi i Protasi–, fills de sant Vidal de Ràvena i santa Valèria de Milà, màrtirs cristians tots ells de les persecucions imperials romanes del segle II. Els dos germans eren tinguts per advocats contra hèrnies i trencadures, i havien gaudit d'una gran devoció entre els veïns de la vall, que pujaven a retre'ls culte en concorreguts pelegrinatges.

terra o mitja pel dret, per un sender costerut entremig d'una vegetació densa, o continuar amb el cotxe cinc minuts més fins arribar a dalt. De seguida, es troba l'ermita dels sants Gervàs i Protàs, en part romànica i en part gòtica, coberta de lloses de pedra, normalment oberta i que al dedins permet veure unes pintures barroques rústiques, un altar lateral en un arcosoli i a l'altre cantó una capella amb creuries. Un centenar de passes més enllà, es descobreixen les restes del castell, prou impressionants, consistents en un bon pany de muralla d'un metre de gruix amb espitlleres i les dues torres rodones, aixecades sobre una penya, l'una migpartida, l'altra mig esbalandrada, com unes ruïnes romàntiques a penes restaurades amb un resultat que podria ser contraproductiu, perquè el pes del formigó col·locat al capdamunt per consolidar la més baixa comença a fer cedir algunes filades de carreus.

Retallant-se contra el cel, gairebé a la carena d'un serrat que clou pel nord la tranquil·la i recòndita vall de Barcedana, la silueta de la torre cilíndrica del castell de sant Gervàs –una de les dues que resten dempeus, si bé aquesta més alta està esventrada en el tram superior– despunta per damunt de la massa arbòria d'alzines i carrasques, en l'antic emplaçament d'un nucli de població abandonat fa segles que rebia el nom de Castelló Sobirà, els veïns del qual van baixar coster avall a la recerca d'una posició més avinent

i conreable, fins a establir-se en els poblets actuals de Sant Miquel de la Vall i, encara alguns, a Sant Martí de Barcedana, que aleshores es deien Castelló Jussà i Castellot.

En un emplaçament solitari, però d'accés prou fàcil, tant en vehicle sense tracció a les quatre rodes com a peu o en bicicleta tot terreny, aquesta fortalesa erigida als segles X i XI, que podríem incloure entre els denominats castells de frontera medievals enfront dels sarraïns de la línia del Montsec, no només comptava amb una colla de cases als peus de les muralles –l'esmentat nucli desaparegut– sinó també amb un temple a l'altre extrem del recinte fortificat.

Aparcant a baix a Sant Miquel, sota l'església, es pot seguir caminant una horeta per la pista de

EL CASTELL ÉS EN UN LLOC SOLITARI, PERÒ D'ACCÉS FÀCIL A PEU I A QUATRE RODES

